

als ge rustig leest, wordt ge soms plotseling getroffen door een opmerking, schijnbaar los daarheen geworpen, die u toch heel voorzichtig maakt om den auteur in het nieuwe vaarwater te volgen.

Zoo zegt hij op blz. 81 van zijn dissertatie: „De zelfstandigheid der particuliere kerken ontvangt bij Voetius veel meer het accent dan de eenheid der kerken”. Waarom? „Omdat hij zich voortdurend richt tegen de hiërarchie”. (p. 80.) Maar dan komt bij mij de vraag op: „Zullen wij Voetius dan hierin maar niet volgen?” Het kerk-bedervend karakter der Synodale hiërarchie hebben wij nog veel beter leeren kennen dan Voetius. Als Voetius telkens een zwaar accent legt op de zelfstandigheid der kerken, welke reden hebben wij dan om dit accent te verleggen? Zeker, 't kan soms noodig zijn om ook de eenheid onzer kerken te benadrukken en het gezag onzer Synoden sterk in het licht te trekken (denkt aan Assen in 1926), maar 't gevaar der hiërarchie is vooral niet minder groot dan dat van het independentisme. Heel de Nederlandsche Gereformeerde Kerk is juist door de hiërarchie verwoest. Daarom blijft waakzaamheid in dezen dringende eisch.

Aan de hand van Rutgers?

Ds IJ. K. Vellenga schreef in „Geref. Kbl. Drente en Overijsel” iets over Dr Bouwmans dissertatie. Hij gaf met name zijn aandacht aan de volgende „stelling” van den promovendus:

VIII. De meerdere vergadering heeft niet een mindere of lagere macht, doch een meerdere of hogere macht dan de kerkeraad.

Ds Vellenga teekent hierbij aan:

Tot nog toe werd ons geleerd, dat synodes en classen wel een meerdere, maar geen hogere macht bezaten dan een kerkeraad. Ik meen, dat het een van de fundamenteën van het gereformeerde kerkrecht is. Wanneer nu lager hetzelfde is als minder en hoger hetzelfde als meerder, ontgaat mij de zin van deze stelling. Waarom dan niet bij het geijkte spraakgebruik te blijven, of moeten de woorden „meerder” en „minder” door „lager” en „hooger” wat van kleur veranderen?

Is hier met andere woorden sprake van verandering van termen of van begrippen?

Het handje van „vader Kuyper en Bavinck” behoort sommigen niet meer. Dat van „vader Rutgers” nu ook al niet?

Ds C. Vonk schrijft in „Schiedamsch Kerkblad”, in aansluiting aan het bovenstaande:

Die uitdrukking van Ds Vellenga „vader Rutgers' handje” is een zinspel op een zinsnede van Ds I. de Wolff te Enschedé, waarin deze had gesproken over 't wandelen aan 't handje van Kuyper en Bavinck. Aan laatstgenoemde is die uitdrukking nogal kwalijk genomen als een typeerend staaltje van de verregaande zucht tot critiek op onze groote voormannen. Zonder nu te willen beweren, dat de gewraakte opmerking van Ds de Wolff tot de gelukkigste behoort, welke hij heeft gemaakt, al zag ik er tot nu toe het boosaardige nog steeds niet van in, hoop ik toch, dat de jongste promotie in de theol. fac. aan de V.U. ook iets beteekenen mag voor het herstel van evenwicht inzake vrijheid tot afwijking van theologoumena ofwel private theologen-opvattingen, zoowel voor den één als voor den ander. Want de Romeinsche regel quod Jovi non bovi, wat Jupiter mag, mag een os niet, heeft het in Holland nog niet tot heerschappij gebracht, gelukkig, al is zijn gezag wel ver tot onze grenzen genaderd.

In gelijke richting wijst wat Dr K. Sietsma opmerkt in „Geref. Kbl. Amsterdam-Zuid”:

De tijden ondergingen, vooral in en door den grooten oorlog, heel wat wijziging. Het zou een ramp zijn geweest, indien de mannen van heden ook nog steeds op dezelfde wijze Kuyper en de anderen waren blijven volgen. Dan zou het kopiëren geworden zijn. En kopiëren inzake de geestelijke waarden is funest.

Daar is bij het derde geslacht een sterke neiging gekomen om Kuyper zó te verstaan en zó in zijn lijn voort te gaan, dat men zijn gedachten doordent en uitwerkt, ook daar, waar men hem moet corrigeren in details, en ook zó, dat men zich oriënteert naar de vraagstukken van den tijd en naar het meerder licht, dat voortgezette studie op die vragen werpen kan. Ik zou kunnen zeggen: men wil Kuyperiaan zijn, zooals Kuyper zelf Calvinist was, d.w.z. in de lijn van Kuyper, maar met dezelfde vrijheid en roeping om zichzelf te zijn en zelfstandig te werken, als Kuyper tegenover Calvin, dien hij als leermeester eerde, deed.

Geheel nieuw was dit en is dit trouwens niet. En daar is ook geen enkele reden, waarom men daartegen op zou komen. En geen enkele reden, waarom men zich daarover verontrusten zou of daarin een oneer voor Kuyper zou zien. Natuurlijk is er wel oorzaak om op de vingers te tikken die menschen, die ook maar een greintje in de achting voor Kuyper te kort zouden schieten in woord of gebaar. Maar dat daar iemand, die Kuyper niet verstaat, oneerbiedig over Kuyper zou spreken is voor de nagedachtenis van dezen groote geen oneer. Dat is hem in zijn leven ook dikwijls overkomen en bovendien dat raakt hem in zijn grootheid niet. Dat is alleen oneer voor dezen, die de „heerlijkheden” niet acht.

Maar — ik neem slechts een voorbeeld — dat wij in het kerkrechtelijke eenigszins anders geleid worden in de laatste jaren dan langs de lijn, die Kuyper en Rutgers ons hebben gewezen, daarin, dat de zelfstandigheid van de plaatselijke Kerken niet meer zó het shibboleth van Gereformeerde Kerkrecht schijnt te zijn, als dit in de dagen van de Doleantie was, dat is voor ieder, die meeleeft, wel heel duidelijk. Ik herinner nu alleen maar eens aan de maatregelen ter verkrijging van zekerheid omtrent de gemeenschappelijke stoffelijke goederen; aan de herhaalde verdediging van het tuchtrecht en de macht der meer-

dere vergaderingen, nu het laatste in het proefschrift van Dr Bouwman; aan het besluit (N.B.!) van de laatste Generale Synode, dat het tuchtrecht over een emeritus predikant niet meer uitsluitend berust bij den kerkeraad, onder welken hij ressorteert, etc.

Ik zeg niet, dat dit alles m.i. juist is; ik zeg niet eens, dat het niet erg is. Maar ik wijs er op, dat deze dingen zich voltrekken zonder dat de naam van Kuyper of Rutgers ook maar even als onteerd of met oneer bedreigd wordt voorgesteld, terwijl er toch duidelijk een heel verschil hier is met wat deze mannen hebben gezegd. Maar, er is een andere tijd gekomen. En die andere tijd heeft gedrongen tot nadere bezinning. En nu moge deze nadere bezinning juist of onjuist zijn, tot goede of minder goede resultaten hebben gevoerd, het recht van die bezinning kan niet worden ontkend en het is zeer juist, dat men hier niet aanstonds een algemeen protest heeft aangeheven, alleen maar met het motto: dat is niet wat Kuyper en Rutgers ons hebben geleerd. Ook al zou m.i. hier wel degelijk een waarschuwing tot nadenken op haar plaats zijn.

De N. S. B.-dominee onder zijn vrijzinnige vrienden.

De N. S. B. wil geen dominees in de politiek hebben, behalve dan natuurlijk die enkele verdwaalden, die achter den „Leider” aan-marcheeren. Die mogen zelfs den boer op.

Tot het laatste groepje behoort Ds v. Duyl. Hoe die in zijn vrijzinnige omgeving zich gedraagt, leert onderstaand gedeelte van een verslag der algemeene vergadering van de Ver. v. Vrijzinnig Hervormden in Nederland (8-9 Juni 1937 te Scheveningen); het verslag trof ik aan in „Kerk en Wereld” (vrijzinnig):

Jaarverslag: Ds van Duyl maakt in verband met punt g en „pers” enkele opmerkingen. Er zal niet geteld worden op iemand politieke gezindheid, maar in de pers worden voortdurend politieke dingen besproken en openlijk wordt sympathie uitgesproken voor „Eenheid door democratie”. — Hij wijst in het bijzonder op de stukjes „Rarekiek”. In de verklaring der C. C. staat eigenlijk, dat communisme en nationaal-socialisme onverenigbaar zijn met Vrijzinnig Protestantisme. Alles is zoo tweeslachtig. De voorzitter antwoordt, dat voor een volledige behandeling vooral van het laatste punt een congres noodig zou zijn. In de verklaring der C. C. staat trouwens: d r e i g e n inbreuk te maken op” etc. Wij zullen in 't algemeen N. S. B.-ers en communisten, zooals ze hier zijn, gaarne accepteren in onze beweging. Ds Bakker merkt op, dat wat „Rarekiek” betreft, hij een afspraak maakte met één der medewerkers om actuele dingen op eigen wijze te belichten. B. zelf is het ook wel eens eens met hem, maar wij moeten verdraagzaam zijn en niet op alle slakken zout leggen. Ds v. Duyl vraagt of een ander dan, b.v. om de 14 dagen, dit ook eens mag doen, maar dan tegen de democratie. Dr Horreüs de Haas zegt, dat wij vooruit loopen op dingen, die straks nog kunnen worden besproken.

Vervolgens:

Bij het verslag der C. C., uitgebracht door Ds Beversluis, merkt Prof. Eerdman op, dat er zooals hij meende, in de verklaring der C. C. niet gesproken zou worden over bepaalde politieke partijen. Dr Bruining gaf daarover een andere lezing en legde later de notulen der C. C. ter inzage.

Even verder:

De voorzitter geeft nu nog even aan Ds van Duyl gelegenheid terug te komen op de verklaring der C. C., maar hij merkt op, dat wij hier geen beslissing nemen: alleen maar bespreken. Ds van Duyl komt op tegen het weinig positieve in de verklaring. 't Zijn algemeenheden. De begrippen „volk” en „Staat” komen niet aan de orde. Een groot bezwaar heeft hij tegen de laatste alinea van punt 3. „Het grootste gevaar dreigt bij elk streven naar totalitaire staat of volksorganisatie”. Deze verklaring is dus bedoeld tegen het nationaal-socialisme ook in eigen land, maar dit etiket van een totalitair streven wil hij niet dragen. Gaan wij niet een gevaarlijke kant op als wij politieke tegenstellingen gaan verbinden met het godsdienstig beginsel. Wil het H.B. pogingen doen bij de C. C. om deze verklaring te doen veranderen?

Aan de discussie nemen deel Dr Bruining en Dr Horreüs de Haas. Deze laatste stemt Ds v. Duyl toe dat de verklaring geen grenzen geeft van „volk” en „staat”, maar er ligt toch wel een strekking achter.

„Politiek niet verbinden met het godsdienstig beginsel”. Maar als 't voor de propaganda helpen kan, dan doen de heeren het met 't grootste genoegen. 't Is een bekende mentaliteit: „polemiseer niet” beteekent soms: „laat mij en mijn vrienden alleen polemiseeren”.

K. S.

KERKNIEUWS

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Stadskanaal: R. J. van der Meulen te IJmuiden en R. Schippers te Wansverd.

Drietal te:

Schettens en Schraard: Cand. W. H. J. de Boer te Ten Post, Cand. M. Feitsma te Amsterdam en Cand. Y. v. d. Woude te Jilsum.

Beroepen te:

Arum: Cand. IJ. van der Woude te Jilsum.
Ommen: L. Kuiper te Oud-Loosdrecht.
Schettens en Schraard: Cand. M. Feitsma te Amsterdam.
Schiebroek-Hillegersberg (Centrum): B. Holwerda te Kantens.
Stad aan Haringvliet: J. Hindriks te Dussen.

Bedankt voor:

Groningen (vac.-l. Oranje): H. W. H. van Andel te Rotterdam-Zuid (Katendrecht).
Leiden: Dr G. C. Berkouwer te Watergraafsmeer.

Candidaten tot den Heiligen Dienst.

De heer A. Verschoor, theol. candidaat, is door de classis Schiedam der Geref. Kerken praeparatoir geëxamineerd en met algemeene stemmen beroepbaar verklaard. Cand. Verschoor zal gaarne des Zondags de kerken dienen en een beroep terstond overwegen. Zijn adres is: Binnensingel 66, Vlaardingen. telefoon 348.

— De classis Zaandam der Geref. Kerken heeft in haar vergadering van 21 dezer praeparatoir geëxamineerd en met algemeene stemmen beroepbaar verklaard, den heer J. de Lange, Cand. De Lange zal gaarne des Zondags de kerken dienen en een eventueel beroep terstond in overweging nemen. Zijn adres is: Oranjestraat 2, Zaandam.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Alphen a. d. Rijn, Barendrecht en te Zeist: Cand. E. du Marchie van Voorthuysen te Apeldoorn.
Boskoop: Cand. H. Visser te 's-Gravendeel.
Harlingen: Cand. J. C. Maris te Zwolle.
Huizen (N.-H.): Cand. J. G. van Minnen te Apeldoorn.

Aangenomen naar:

Huizen (N.-H.): Cand. J. G. van Minnen te Apeldoorn.

Bedankt voor:

Meerkerk: Cand. J. G. van Minnen te Apeldoorn.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Rilland-Bath: B. van Neerbos te Vlaardingen.
Terneuzen: M. Heikoop te Utrecht.
Yerseke: M. Heikoop te Utrecht.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Bruchem, Kerkwijk en te Delwijnen: Cand. L. Brasser te Huizen (N.-H.).
Doornspijk: D. J. v. d. Graaf te Schoonhoven.
Dordrecht: J. H. Smit Sibinga te Groningen (voorganger van de Vereeniging van Vrijz. Herv.).
Groot-Ammer: W. Rijnsburger te Oud-Beijerland.
Holwerde (toez.): W. de Jong te Idseghuizen.
Hoogebeintum: Cand. A. Donker te Alphen a. d. Rijn.
Polsbroek en Vliet (toez.): H. Kraay te St. Annaland.
Noordlaren: G. F. D. Locher te Nijega (H.O.N.).

Aangenomen naar:

Arnhem: Joh. Gerritsen Jr. te Zierikzee.
Halfweg: H. O. Molenaar te Sint Pancras.
Hoevelaken: J. G. Abbrighing te Papendrecht.
's-Heer Abts- en Sinoutskerke: J. E. Drost te Gulpen.
Oostrum en Jouswier: Cand. Joh. Bijlsma te Gouda.
Terheyden (N.-Br.): Th. J. W. Cieremans te Princenhage.
Westzaan: Cand. H. Krieb te Groot Schermer.

Bedankt voor:

Goes: Joh. Gerritsen Jr. te Zierikzee.
Hellevoort: J. van Kuiken te Uithuizermeeden.
Kamerik: M. J. Lekkerkerker te Oosterwolde.
Kattendijke (toez.): Cand. G. de Ru, hulppr. te Koog op Texel.
Retranchement: Cand. H. Krieb te Groot Schermer.
Zuid-Beijerland: P. A. A. Klüsener te Bodegraven.

Afscheid van:

Biggekerke: G. W. Korevaar. Tekst: 2 Thess. 3:18.
Hindeloopen: J. F. Franck. Tekst: Openb. 22:13.
Kattendijke: J. W. v. d. Hell. Tekst: 2 Cor. 13:13.

Overleden:

D. C. Hiebensdal, pred. te Hengelo (O.), 58 jaar.

HEDEN VERSCHIEEN: DE DORDTSCH LEERREGELEN

TOEGELICHT DOOR

Ds J. G. FEENSTRA

Een populaire en zakelijke verklaring van „De Vijf Artikelen”. De meest kardinale punten der Gereformeerde leer worden hierin voor velen verhelderd.

Prijs f1.90 - Geb. f2.60

In elken Boekhandel

J. H. KOK N.V. KAMPEN

TEEKENING in koper geëft

van

Dr ABR. KUYPER

en

Dr H. COLIJN

In breede, zwarte lijst.

Formaat 30 x 36 c.m. f 7,50

Formaat 16 x 18 c.m. f 1,65

Franco thuis.

Posttekening 227622 van

P. G. VAN ZWIETEN,
Merwedestraat 5bis — Utrecht.

Lezers van „De Reformatie”, die met zooveel sympathie dit blad ontvangen, wilt ook uw FAMILIE-ADVERTENTIE ter plaatsing zenden. ::

UITERST
BILLIKE
PRUZEN

zoudt gij ook zeggen als gij UW DRUKWERK liet vervaardigen in ons zeer modern ingericht bedrijf. Door ons Drukwerk krijgt U druk werk in uw zaak.

OOSTERBAAN & LE COINTRE
GOES

Mede-
Bru-
Mev-
Dr
Drs
Erme-
's-Gr-
Phila-
Ds F

Alle s-
Prof.

INHOUD:
Uit de Sch-
(2 Sam. 2
het myster-
interventie.
Parkeeren:
Het echt
en Kunst:
Evangelisat-
Uit de Bu-
in zitting,
der herder.

HO

Nadat zo-
ner's socia-
valt het in-
wat hij op-
gen zal.

1. Hij ga-
gedachte,
kinderen
boren te w-
den beginn-
te zijn. On-
onderschei-
maken en
tuurdingen
doeleinden
en vooral
mensch. 1)
heid. 2) Het

2. Op de
ons wel o-
en dus in
Brunner v-
bevestigend

Voorre-
vrijheid aa-
of niet was
van te vo-
haar beurt
lijkheid. E-
vroeger re-
het beeld
mensch-zijn
niet de me-
daarom on-

Daarbij i-
de gemeen-
best in s-
bracht wo-
gemeensch-
adeldom b-
wij iets ver-
dienst aan

3. Nog
dat ons ar-
en dus ook
De grondv-
in de werl-
keeren, en
en het ver-
ken, zijn
zedelijke v-

Zoo heb-
grond noo-
zuiver natu-

1) Das Ge-
2) T.a.p.,
3) T.a.p.,
4) T.a.p.,
5) T.a.p.,